

Ovo je jedna od ukupno trinaest razglednica gradova koja daje vrlo kratak pregled grada i predstavlja stavove i komentare građana koje smo sakupili tokom sastanaka. Predstavljene informacije nisu iscrpne niti je moguće u cijelosti obuhvatiti raznolikost iskustava, perspektive i društvene identitete stanovništva u bilo kojem od ovih gradova. Izjave o političkim činjenicama nemaju namjeru preferirati jedno viđenje tih činjenica u odnosu na druge niti nam je namjera ulaziti u političke razlike u pogledu osjetljivih institucionalnih aranžmana u zemlji. Političke su stranke kategorizirane prema lokalnim bazama birača, premda se neke stranke s izrazito jednonacionalnim biračkim tijelom također protive onome što vide kao dominantne oblike etnopolitike. Nadalje, popis stanovništva iz 1991. godine pojedincima nije dao izbor u pogledu izjašnjavanja, već su njegove kategorije pojedince smještale u etničke i vjerske identitete; kategorije također nisu dozvoljavale izjašnjavanje pojedinaca ili porodica iz miješanih brakova, što čitatelj također treba imati na umu. Pored toga, segment koji obuhvata "glasove" građana sadrži izjave koje nisu filtrirane niti su odobrene. One su predstavljene tek kao odraz lokalnih perspektiva artikuliranih na našim događajima u ovom gradu. Na koncu, ovaj projekt podrazumijeva dugoročni angažman s ljudima u ovim gradovima. U narednoj fazi našeg rada, naš tim će se vratiti kako bismo ispitili stajališta strana zainteresiranih za daljnje učešće u aktivnostima pomirenja i izgradnji povjerenja u svih 13 gradova. Za više informacija o projektu i rezultatima istraživanja posjetite našu internetsku stranicu: [Faktori pomirenja i izgradnja povjerenja](#)

Mostar se nalazi u južnom dijelu Bosne i Hercegovine. Upravno pripada Federaciji BiH (FBiH) i sjedište je Hercegovačko-neretvanskog kantona. Prema popisu stanovništva iz 2013. ima 113,169 stanovnika, dok je prema popisu iz 1991. imao 126,628 stanovnika. Prije rata 90-ih, etnički sastav Mostara bio je jednako raspoređen između tri konstitutivna naroda. Općina nosi naziv Grad Mostar, a u posljednjih nekoliko decenija ravnomjerno je naseljena Bošnjacima i Hrvatima, koji homogeno naseljavaju dva dijela, istočni i zapadni. Ova podjela je uslijedila nakon sukoba 1993. godine, kada je srušen Stari most po kojem je grad dobio ime. Od Dejtonskog mirovnog sporazuma iz 1995. Mostar nosi epitet 'podijeljenog grada', i predmetom je stalnih političkih prepirki između dvije konstitutivne grupe oko političke moći. Ustavni sud BiH je 2010. godine donio odluku kojom je Statut Grada proglasio neustavnim.¹ Mostarska Vlada do narednog ciklusa lokalnih izbora 2012. nije promijenila Statut, čime je prouzrokovala politički zastoj ostavivši grad bez funkcionalne Skupštine. Ured gradonačelnika trenutno obnaša funkciju donositelja odluka i usvaja gradski proračun.

Grad ima dva univerziteta, jedan koji uglavnom pohađaju bošnjački i drugi koji pohađaju uglavnom hrvatski studenti. Političko okruženje ne ide u prilog krhkoj ekonomskoj situaciji u Mostaru, koje je ipak nešto malo bolja nego u drugim, uglavnom manjim, susjednim lokalnim zajednicama. Stopa nezaposlenosti je 2013. godine iznosila 35% (23. najniža stopa u BiH), dok je prosječna neto plaća bila 956 KM (9. najveća stopa u BiH). Bruto domaći proizvod po glavi stanovnika iznosio je 11,535 KM (5. najveći u BiH).² Najveća tvornica aluminija "Aluminij" smještena je u Mostaru, a ovu općinu karakteriše i veliki broj malih i srednjih preduzeća koja se bave poljoprivredom i turizmom. Mostar ima niz spomenika koji su na UNESCO-voj listi zaštićene svjetske baštine, uključujući i Stari most, koji je obnovljen nakon rata.

GLASOVI IZ MOSTARA³: Građani Mostara su nezadovoljni epitetom "posebnog slučaja" koji je grad stekao u javnom diskursu, a koji govori o podjeli grada i njegovim političkim preprekama. Politika i političke elite pogrdni su pojmovi kojima građani opisuju vlastite interese političara, etničke tenzije i korupciju. Ta je percepcija toliko snažna da se "pošteni" pojedinci u Mostaru ne kandidiraju za javne dužnosti, a talentirani mladi ljudi traže priliku da emigriraju. Ova je podjela institucionalizirana kroz obrazovni sistem putem "dvije škole pod jednim krovom", koje segregiraju djecu školskog uzrasta prema njihovoj etničkoj pripadnosti. Mladi različite etničke pripadnosti rijetko ostvaruju kontakt jedni s drugima u školi i rijetko prelaze zamišljenu etničku granicu grada. Građani objašnjavaju da ne postoji stvarna inicijativa za prevladavanje predrasuda koje su više vezane za sam grad nego za ljude u cjelini.

¹ Statut je izvorno nametnuo Ured visokog predstavnika, odnosno lord Lord Paddy Ashdown 2003. Ustavni sud BiH je 2010. godine donio odluku kojom je odredbe Statuta proglasio neustavnim, čime je onemogućeno provođenje izbora i formiranja skupštine dok se sporni statut ne izmijeni. Statut do danas nije izmijenjen.

² Dostupno na www.mojemjesto.ba.

³ Ovaj dio predstavlja sažetak perspektiva artikuliranih tokom focus-grupe i javnog događaja u Mostaru.

Mnogi građani navode da nemaju problem sa posjećivanjem drugih većinskih etničkih grupa u drugom gradu, ali ne i u svom. Omladina koja želi saradivati sa pripadnicima drugih etničkih grupa prilike za to uglavnom nalazi izvan Mostara, zajedno sa inicijativama iz drugih mjesta koje organiziraju edukacijske događaje s učesnicima različite etničke pripadnosti ili s nevladinim sektorom. Ne polažu velike nade da će vjerske zajednice u tom smislu napraviti iskorak, uprkos uticaju koji bi mogli imati. Tokom predizbornih kampanja vjerski lideri nerijetko sjede tik uz političare koji se kandidiraju za javne funkcije, čime indirektno šalju poruku podrške određenim kandidatima. Dodatni razlog za frustraciju građana je slaba ekonomska situacija, koju dodatno pogoršava visok stepen korupcije. Usljed ovakve situacije, građani sve više svjedoče stalnom porastu ekonomsko-klasnih razlika. Zbog nezaposlenosti ili niskih primanja nisu u stanju poslati djecu na daljnje školavanje, a obrazovni sistem ne nudi nikakvu podršku niti ima odgovarajuće kriterije za odabir pojedinaca koji bi trebali uživati pomoć nadležnih vlasti u tom smislu.

